

UČITELI ZŠ VNÍMANÁ PŘIPRAVENOST, PODPORA A ZDATNOST NA INKLUZIVNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

PERCEPTIONS OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS ON THEIR PREPAREDNESS, SUPPORT AND SELF-EFFICACY IN RELATION TO INCLUSIVE EDUCATION

Jakub Pivarč

Klíčová slova: *inkluzivní vzdělávání, učitelé základních škol, kvantitativní výzkum*

Keywords: *inclusive education, teachers of primary schools, quantitative research*

Cíle v ČJ

Tzv. „inkluzivní“ novelou školského zákona (č. 82/2015 Sb.) došlo k významnému posílení práv žáků se SVP na vzdělávání v běžných ZŠ, současně s tím také došlo k podstatným změnám, se kterými se dodnes musí vyrovnávat zejména učitelé těchto škol. V Česku nebylo realizováno mnoho výzkumů, které by u učitelů ZŠ mapovaly subjektivní míru vnímané připravenosti, podpory a zdatnosti v rámci inkluzivního vzdělávání. Cílem prezentovaného kvantitativního výzkumu bylo identifikovat tato subjektivní vnímání učitelů a analyzovat, zda se liší v závislosti na vybraných sociodemografických charakteristikách.

Teoretická východiska v ČJ

Především zahraniční výzkumy dokumentují, že poskytovaná podpora učitelům ze strany vedení školy a podpůrných institucí je významným prediktorem jejich pozitivnějších postojů k inkluzi, a proto je považována za jednu ze základních podmínek úspěšné realizace inkluzivního vzdělávání (The Salamanca Statement, 1994; Ahmmed, Sharma, Deppeler, 2014). Rovněž se ukazuje, že učitelé musí být přesvědčeni o správnosti inkluzivního vzdělávání a musí být přesvědčeni o vlastní zdatnosti učit žáky s různými vzdělávacími potřebami a možnostmi (Jordan, 2018). V rámci této studie byly formulovány následující výzkumné otázky s cílem identifikovat, zda se v kontextu přijatých

změn směřujících k inkluzi v českém prostředí liší u učitelů ZŠ míra vnímané: (a) připravenosti na inkluzivní vzdělávání; (b) podpory ze strany vedení školy a školského poradenského zařízení při práci s žáky se SVP; (c) zdatnosti vytvářet podmínky pro vzdělávání žáků se SVP ve třídě běžné ZŠ.

Metodologie v ČJ

Na základě proporcionálního výběru ze všech krajů ČR bylo do vzorku zahrnuto 140 tzv. „běžných“ ZŠ s celkovým počtem 1340 učitelů, kteří projeví ochotu na výzkumu participovat. Respondenti se vyjadřovali k dotazníkovým položkám Likertova typu, přičemž na 4bodové škále posuzovali míru připravenosti, podpory a zdatnosti na inkluzivní vzdělávání. S ohledem na vyhodnocení dat (a zjištění vlivu sociodemografických charakteristik učitelů) byla využita metoda OLS pro odhad regresního modelu. Návratnost v oslovení škol byla 30 %, sběr dat byl uskutečněn v roce 2018, etika výzkumu dle doporučení APA.

Závěry v ČJ

Přestože učitelé ZŠ vnímali celkově pozitivně poskytovanou podporu ze strany vedení školy i ŠPZ, téměř 60 % se necítilo být dostatečně připraveno na inkluzivní vzdělávání a více než polovina respondentů považovala za problematické vytvářet podmínky pro vzdělávání žáků se SPCH, cizinců a žáků s MP. Pokud na ZŠ působil školní psycholog, koordinátor inkluze nebo speciální pedagog, hodnotili učitelé těchto škol statisticky (i věcně) významně lépe jak připravenost, tak podporu i zdatnost. Pakliže šlo o sportovně zaměřenou ZŠ a s vyšším počtem žáků, bylo hodnocení spíše negativní.

Souhrn příspěvku v AJ

In the Czech research context, there have not been many research studies conducted that would monitor teachers' subjective level of perceived preparedness, support and self-efficacy in relation to the inclusive education. This study aims to identify the subjective perceptions of teachers and it aims to analyse whether there are differences in terms of participant socio-demographic characteristics. In total, 1340 teachers from 140 Czech common primary schools participating in this quantitative research study. Almost 60% of teachers felt unprepared for inclusive education, but $\frac{3}{4}$ of teachers perceived the support from school management teams rather positively overall (even the methodical support provided by the school advisory centres was

perceived positively overall by teachers when working with SEN pupils). Their preparedness, support and self-efficacy were usually viewed more positively if SEN coordinator, special teacher or a school psychologist were present at a school.

Bibliografie

- Ahmmed, M., Sharma, U., & Deppeler, J. (2014). Variables Affecting Teachers' Intentions to Include Students with Disabilities in Regular Primary Schools in Bangladesh. *Disability & Society*, 29(2), 317–331.
- Jordan, A. (2018). The Supporting Effective Teaching Project: 1. Factors influencing student success in inclusive elementary classrooms. *Exceptionality Education International*, 28(3), 10–27.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. *The Salamanca Statement and Framework for Action on Special Needs Education*. Spain: UNESCO, 1994. 47 p